

СОВРШЕН УЧИТЕЛ – ЕНИГМА ИЛИ НЕШТО КОН ШТО ТЕЖНЕЕМЕ, СЕ СТРЕМИМЕ

Снежана Јованова-Митковска¹

¹Факултет за образовни науки, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип

Абстракт

Една од најубавите професии е професијата учител. Да се биде учител, значи да се знае, да се умее; значи да се биде оспособен за соочување со мноштво предизвици, значи верба и љубов кон себе, кон децата, учениците, кон луѓето воопшто; значи себевложување во желбата да се помогне, да се поучи секој да го достигне максимумот; значи истрајност во трасирањето на патот на младите генерации; значи волја за стручно, професионално развивање, значи стремеж кон совршенство, значи....

Што е тоа совршенство? Дали сме, дали треба да сме совршени? Дали е тоа нашата водилка? се само некои од прашањата кои се обидовме да ги елаборираме во овој труд.

Клучни зборови: професија учител, добар учител, перфектен учител, предизвик

PERFECT TEACHER-ENIGMA OR SOMETHING WE ARE AIMING, STRIVING

Snezana Jovanova-Mitkovska¹

¹Faculty of educational sciences, University “Goce Delchev”, Stip

Abstract

One of the most beautiful professions is the profession teacher. Being a teacher means: to know, to be able to do everything; means being able to face to a multitude of challenges, means faith and love for oneself, towards children, students, to people in general; means self-motivation in the desire to help, to teach everyone to reach the maximum; means perseverance in paving the way for young generations; means the will for professional development, means the pursuit of perfection; means... What is perfection! Are we, should we be perfect? Is this our guide?, that are just some of the questions that we have tried to elaborate at this paper.

Key word: teaching profession, good teacher, perfect teacher, challenge

"Добар учител влијае на вечноста; никогаш не може да се каже кога неговото влијание ќе престане "
(Хенри Адамс)

Наведената мисла нè упатува на бројни интересни прашања за одгатнување: Како да бидеме добри, совршени учители? Како можеме да го оствариме своето влијание, влијание на вечноста? Дали можеме и на кој начин да го постигнеме тоа? Што е тоа кое нас нè карактеризира, нè определува како добри, некогаш би рекле и совршени учители?

Ќе најдеме на бројни одговори, кои пак ќе претставуваат водилка кон нови и нови прашања.

Дел од нашето секојдневие се фразите како: тој е прекрасен добар учител, тој е совршен учител, перфекционист е, не е добар, никој не е, и не може да биде совршен

Неретко многумина од нас се прашуваме што е тоа што го прави посебен, совршен, различен од нас....

Одговорот можеме да го добиеме со потрага по тоа што е совршенство, дали постои разлика помеѓу совршенство и перфекционизмот, дали е тоа нешто кон што треба да тежнееме или?

Но, да почнеме редоследно.

Што е тоа совршенство?

Трагајќи низ литературата најдовме на определби од типот:

- Совршенство е состојба без маани и дефекти, идеална состојба;

- Се што се нарекува совршенство значи потполност;
- Совршенство значи да се достигне потполност, да бидеш пораснат, да бидеш зрел...;
- Совршенство е кога ќе оствариш некој свој идеал;

Дали ова значи дека навистина постојат такви идеални состојби, дали такво нешто е можно или не? Дали сè што е наречено совршено, е совршено во апсолутна смисла, односно без никакви ограничувања? Дали нешто што сметаме дека е совршено во еден конкретен момент, може да биде совршено и понатаму, или пак се движи понатаму?

Совршенството подразбира дека никаков понатамошен прогрес не е можен. Дали навистина тоа го сакаме?

Всушност, секој од нас трага по совршенство, но не секогаш го достигнуваме. Совршенството треба да претставува нешто што констатино се прилагодува на средината. Тоа значи дека нештата се менуваат (панта реи).

Дали постои совршена личност без маани, недостатоци...?

Одговорот на прашањето е се разбира негативен. Не постои совршена личност која нема маани и е бриљантна во сите работи.. Совршенството кај луѓето не може да се дефинира како недостаток на маани, затоа што токму мааните, недостатоците се нешто кое нè покренува, нè води во потрага по совршенство. Дали ако од личноста ги одземеме нејзините недостатоци и оставиме само вредности, ќе биде совршена? Одговорот е пак негативен. Таа личност нема да биде совршена, туку ќе има една голема маана, која се однесува на недостатокот на маани. Во тој случај личноста ќе ја изгуби смислата на постоење, и веројатно ќе исчезне како што исчезнуваат многу нешта кои постојат и се совршени во некоја конкретна средина, конкретно време, пример: дискетите, ЦД-ињата, дисковите и сл.

Совршеноста не е пречка, дефект на човештвото, тоа е силата која не води напред.

Стремежот за совршенство е составен дел од човечката природа, тој е основниот човеков поттикнувач. Според Алфред Адлер, стремезот кон совршенство е она што му дава смисла на животот, тоа е мотив, кој во крајна линија, е во позадината на сите човечки активности. Ваквото тежнеење е здраво се додека поединецот при остварување на сопствените интереси ги уважува интересите на другите членови на заедницата во потрагата по својот сопствен потенцијал, но истиот добива негативна конотација доколку се бара доминација над другите.

За Абрахам Маслов (еден од основачите на хуманистичката психологија), наклонетоста кон перфекција е пред се карактеристика на здрава личност, за која се говори во рамки на нагонската потреба за самореализација, односно за актуелизација на сопствениот потенцијал.

И токму, ваквиот начин на размислување е она што треба да не направи перфектни.

Ова пак нè води кон одговор на прашањето што е тоа да се биде перфектен, дали совршен и перфектен е едно те исто или?

Перфекционизмот значи стремез за високи достигнување во секое поле и наклонетост на поединецот да од себе бара совршенство и максимален можен ефект. Во исто време, постои и очекување да се биде најдобриот во она кое го работи, изведува. Постигањата значат поставување на високи стандарди и огромен напор, совесна, одговорна, внимателна работа на патот кон постигање на поставените цели. Станува збор всушност за пожелен перфекционизам, бидејќи тој претставува здрава тенденција кон високи достигнување, која е придружена со чувство на задоволство за тоа што може да се постигне. За разлика од овој пожелен, постои и т.н. нездрав перфекционизам, невротичен или дисфункционален перфекционизам -поставување на се поголеми нови и нови зафати, успехот станува опсесија, па личноста, често поради огромни непотребни напрегања, да не биде во состојба да се радува на постигнатиот успех и да се доведе до појава на несакани ризични однесувања.

Како припадници на човековиот род, и ние учителите, често влегуваме во замката тежнеење кон реализирање на сопствените соништа, т.е тежнеење кон совршенство во многу аспекти од својот живот како: совршена професија, совршена работа на која ќе и се даде својот максимум, максимален успех.... Ако постојано тежнееме кон совршенство секогаш треба да го имаме во предвид конкретното време, конкретната средина, поставените стандарди, поставените реални цели, не превисоки очекувања, но нашите можности..

На почеток го поставивме и прашањето: Кој е, кој може да биде совршен учител? По што би го препознале совршениот учител меѓу нас, или би се стремеле да станеме? Кои се знаците кои ни покажуваат дека некој го поседува епитетот совршен учител? Ги истакнуваме:

- Љубовта кон професијата учител, љубовта кон децата, учениците. Учителот кој ги сака своите ученици без оглед на нивното потекло, возраст, пол, способност, оној кој знае да допре до интелектуалните, емоционални и духовни длабочини на децата, учениците и да го пронајде вистинското богатство; оној кој ги почитува и со зборови и со дела; оној кој знае многу за интересите, хобијата, желбите и целите на своите деца, ученици;

- Дobar стручњак, познавач на сопствената работа. Учител кој темелно ја познава наставната материја, информиран е за клучните прашања и теми од својата област. Тоа е учителот кој постојано ја чувствува потребата за стручно усовршување, следење на новините во науката, структурата, но истовремено и умешност новите сознанија да ги интерпретира на начин соодветен на децата/учениците;

- Оној кој покажува емоционална сигурност, наклоност, личност која дава топлина, нежност, оној кој е љубезен, трпелив, секогаш подготвен да ги охрабри и да им помогне на учениците, оној кој подржува, кој е модел, пример со кој детето, ученикот сака да се идентификува;

- Учителот кој е доследен во своите постапки ставови, судови, во наставата и надвор од неа. Доследниот учител ги почитува поставените барања, ги извршува дадените ветувања, тој е принципиелна личност, личност која се придржува кон клучните принципи – себепочитување, почитување на другите;

- Учител кој ги прифаќа фактите и втемелени тврдења, но секогаш е подготвен да ги преиспитува или да им овозможи на другите такво преиспитување;

- Оној кој е иницијатор на наставниот процес, квалитетен комуникатор;

- Оној кој е пример за своите следбеници во семејството, училиштето, потесната или поширока средина на која и припаѓа и во која дејствува, но и која на него дејствува;

- Зрела, стабилна личност, личност која познава различни техники на воспоставување на контакт и интеракција со учениците;

- Оној кој соработува, работи во тим со колегите, е подготвен да се промени, прилагодлив, кооперативен, упорен; не се откажува од своите цели усвојува нови наставни стратегии и умее истите да ги сподели со колегите. Оној кој не се плаши да ги признае своите грешки, да побара совет, да побара помош;

- Оној кој е подготвен за ефикасна организација на наставниот процес, макро и микроартикулација. Оној кој поставува јасни цели, очекувани исходи, оној кој ја промовира интеракцијата во училницата и независното размислување, оној кој користи примери, детали, аналогии, метафори и така натаму за да го направи материјалот појасен и позабележлив. Оној кој применува различни пристапи, оној кој верува во учениците и во себе;

- Оној кој постојано соработува со родителите, користејќи најразлични облици на соработка во насока на унапредување на успехот на нивното дете-промени во наставната програма, случувања во училиштето, во училницата и сл.;

- Оној кој поседува организациски способности, кој е подготвен да се промени, прилагодлив, кооперативен, упорен;

- Оној кој поседува способност за разбирање и прифаќање на културата и вредностите на другите средини и семејства;

- Оној кој има развиен сенс за вредности и има урамнотежен однос кон личната самостојност;

- Тој е човекот со верба и надеж во себе, во своите способности, личност полна со ентузијазам;

Дали ги препознаваме овие знаци кај некои од нас? Одговорот би бил потврден, да тоа е мојата учителка, таа беше нашата втора мајка, нашиот модел за идентификација.

Тоа е мојот колега, колешка, тие се овде меѓу нас, тие се луѓето кои ги почитуваме, следиме,... се стремиме да бидеме налик на нив, никогаш исти.

Да, се стремиме, тежнееме секога да бидеме најдобри, успешни, модели, примери за идните генерации.

И за крај,

„Пред да одлучите да бидете учител, сетете се и самите дека треба да бидете човек на кој треба да се угледаат““ (Ruso, 1950:126)

Бидете совршени „Здраво е да се имаат здрави амбиции“

Литература

1. Bratanić, M. (1993): Mikropedagogija. Interakcijsko-komunikacijski aspekt odgoja, Zagreb: Školska knjiga;
2. Đorđević, J. (2004): Nastava kao proces poučavanja, učenja i komunikacije. U: *Komunikacija i mediji*, Beograd: Učiteljski fakultet u Jagodini, Institut za pedagoška istraživanja u Beogradu;
3. Judge, T., Heller, D. & Mount, M. (2002). Five-factor model of personality and job satisfaction: A metanalysis. *Journal of Applied Psychology*, 87, pp. 530–541;
4. Suzić, N. (2003). Osobine nastavnika i odnos učenika prema nastavi, Banja Luka: Teacher Training Centre;
5. Suzić, N. (2005). Pedagogija za XXI vijek, Banja Luka: Teacher Training Centre;
6. <http://www.valentinkuleto.com/2013/06/25-nacina-da-budete-sjajan-nastavnik/>
7. <http://www.stetoskop.info/Perfeksionizam-zdrava-ili-nezdrava-teznja-ka-visokom-postignucu-479-c20-content.htm>